کێ سەدام حسێن دەکوژێت

هیوا قادر
March 07, 2006
hiwa_kader_m@hotmail.com

ئازایەتی کۆمەڵگایەک لەوەدانییە کە چۆن دیکتاتۆرێک دادگایی دەکات، بەڵکە ئازایەتی کۆمەڵگا لەوەدایە کە نەهێڵێت جارێکی تر دیکتاتۆرێکی تر دروستبێتەوە.
ئەوەی پێیوایە بە مەرگی "سەدام حسێن" هەموو شتە لێزەوتکراوو دۆراوەکانی خۆی دەستدەکەوێتەوە، لە دیکتاتۆر زۆر بەدبەخت تر و تەنهاترە.

ئەی دیکتاتۆر، تەنها بە مەرگی جەستەی تۆ، من ئەو ئێوارە خەمبارانەم بۆ پڕناکرێتەوە لە تریقەو پێکەنین کە لەساتە کورت و کەمخایانەکانی هەرزەکاریمدا داگیرتکردن، تۆ ئەو ساتە دووبارەنەبۆوانەی عومری منت پڕکرد لە ترس و خەمۆکی، ئەو دەمەی کە دەبوو من وەک عاشقێکی سادەدڵ لە سیلەی کۆڵاندا چاوڕێبکەم تا یاردێت، کەچی تۆ سیلەی کۆڵانت لێگرتم و گەڕەکاو گەڕەک لە ترسی مەرگ ڕاوتنام. ئەوساتانەی کە دەبوو ڕەنگەکانم تێداخۆشبویستایەو جەستەی خۆمم تیابناسیایە، تۆ جلێکی ڕەشت پێ لەبەرکردم و ڕیشێکی خەمبارانەت پێهێشتمەوە.

ئەی دیکتاتۆر بە مەرگی جەستەی تۆ، بە پارچەپارچەکردنی تۆ، بە هەنجن هەنجنکردنی تۆ، من تازە ساتە کاڵ و کەمخایانەکانی منداڵیم، ساتە ئاڵەکانی هەرزەکاری و بەگوڵبوونی گەورەیم بۆ ناگەڕێتەوە، تۆ نەک دڵی برینداری من، نەک تەنها خەونە ڕەنگاورەنگەکانی من، بەڵکە تۆ بەیەکجاری هەموو جەستەمت داگیرکرد، بە لەشکرێک لە تارماییەکانی ترس و شەرم، پشتمت کۆم کرد، لە بەردەرکی ماڵی خۆمان منداڵیت لەدەستفڕاندم، گەنجێتیمت لە دەست خستمە خوارەوەو شکاندت، بێ پرسی من بەشێکی گەورەی دڵمت لەسەر ترس تاپۆکرد،

پاڵتپێوەنامە ناو حەوزێک لە خوێن تا گەورەبم، واتلێکردم ڕەنگی ڕەشم لەهەموو ڕەنگەکانی تر خۆشتربوێت، گەنجیمت دزی، تەنها یەک جار توانیم گەنجبم و تۆ نەتهێشت، بۆ یەکەمجار ویستم عاشقبم و تۆ نەتهێشت. بەیانیان پێش لە خەوهەستانی "با" ترست دامێ، نیوەڕوان ترس و مەرگت دامێ، ئێواران ترس و خەمت دامێ، شەوانیش لە خەونەکانمدا ڕاوتدەنام و دەتکوشتم.

تۆ هەزاران جار منت کوشت، کەچی من تەنها یەک جار دەتوانم تۆ بکوژم، تۆ لەو ڕۆژە پڕ لە خۆرەتاوەی منداڵیمەوەو بەرائەتی منت وەک شوشە شکاند، کە بۆ یەکەمجار لاشەیەکی تازە ساردبۆوەی لادێنشینێکی بێگوناهم لەبەردەمی چایخانەیەکدا بینی خوێنی لەبەردەڕۆیشت، بەدەستی تۆ و سیبەری درێژبۆوەی وێنەکانی تۆ، بەدەستی تۆ و پیاوە دڵڕەقەکانی تۆ، بەدەستی تۆ و جەلادەکانی تۆ، من هەزاران هەزارجار کوژرام و لەسەر شۆستەی شەقامەکان بەتەنها بەجێمام. خوێنم چووە ناو ئەو جۆگەلانەوەی کە لەگەڵ زەمەندا ڕۆیشتن و هەرگیز نەگەڕانەوە. بەدەم هاوارەوە لەناو زیندانەکاندا خوێنی گەش و گەرمی خۆمم دەبینی چۆن ساردەبۆوەو زەرد هەڵدەگەڕا، بەهەڵواسراوی خەونم بە خوداوە دەبینی و بەتەنهایی بەجێیدەهێشتم.

دەبێ چەند جار من تۆ بکوژم تا تۆڵەی ئەو هەموو مەرگانەت لێبکەمەوە، ئاخر من بە کوشتنی تۆ شاعیربوونی خۆشم دەکوژم. نا، من تۆ ناکوژم، چونکە بە کوشتنی تۆ من تەنها هەقی یەک مەرگ دەکەمەوە، بەڵام بە نەهێشتنی دروستبوونەوەی تۆ هەقی هەموو مەرگەکانی تریش دەکەمەوە.
کوشتنی ڕاستەقینەی دیکتاتۆر لەوکاتەوە دەستپێدەکات کە جارێکی تر نەهێڵرێت دیکتاتۆرێکی تر جێگای بگرێتەوە. مەرگی تۆ هیچ بەهایەکی نابێت گەرێت و هەزاران سێبەری تری وەک تۆ، لە ناو دڵی ئینسانەکان و لەناو ئارەزووی ڕەشی حیزبەکان و لەناو تاریکییەکاندا چاوەڕوان بکەن بێنەوە هەمان جێگای تۆ، مەرگی تۆ هیچ بەهایەکی نییە گەر

تەنها سیبەرێکی لە تۆ چوو، لە سەری ئینسانەکانی ئەم وڵاتەدا بمێنێت و جارێکی تر لە جەهەنمەوە دەستی تۆ بگرێتەوە بۆ ناو ژیانی من.
تۆ چۆن توانیت ئەم هەموو خەمە لەگەڵ خۆت بێنیت، چۆن توانیت دڵی ئەم هەموو سادەیی و خۆشییە پچووکانە بشکێنیت، ئەم هەموو خەم و ڕقەت لە کوێ بوو هەی دیکتاتۆر؟ تۆ چ دیکتاتۆرێکی کیمیاگەربوویت توانیت ئەو هەموو ئاسودەییە سادانە بگۆریت بەم هەموو خەمە ڕەش و قورسانە. چۆن توانیت لەپشتی سادەیی دڵی ئینسانەکانەوە دەستی جەلادەکان بگریت و پێیان بڵێیت ئەمە ئێوەی ڕاستەقینەن نەک ئەم کەسە سادەو ساویلکانەی کە تەنها بۆ مردن باشن.

خەم، خەم دەباری، هەڵدەقوڵا لە دڵەکانەوە خەم، لە دەموچاوەکانەوە خەم دەباری، لەبیرمە هەمیشە من و بێزاری بەهەردووکمان یەک کراسمان هەبوو، ئەویش وەک خەم ڕەش بوو. من و خەم یەک چایخانەمان شکدەبرد جگەرەی تیابکێشین، من و ترس یەک دەستگیرانمان هەبوو کە بمانبینیایە دەمردین.

ئەی دیکتاتۆر، چەند درۆزنە ئەو دادگایەی کە تۆ دادگایی دەکات و کەچی دوای تۆ دەهێڵێت لەژێر سیبەری یاساکانیدا سەرلەنوێ لە چوارچێوەی وێنەیەکی ترەوە بێیتەوە ناو ژیانی من.
چەند درۆزنە ئەو دادگاییەی تۆ کە ناتوانێت ئەم عەزابانەی من بکات بە شکاتێک بەسەر دڕندەیی تۆوە.
ئەی دیکتاتۆر، تۆ ئەو کاتە نەمردەبیت کە کۆمەڵگا ڕازیبێت جارێکی تر تۆ بەرێگا نهێنییەکاندا بێیتەوە ناو وردەکارییەکانی ژیانی هەموومانەوە، ئەوکاتەش تۆ بەیەکجاری دەدۆڕێیت کە جارێکی تر کۆمەڵگا ئەوەندە هوشیاربێت ئەو ڕێگایانەت لێبگرێت کە دەتگەیەنێتەوە ناویان، دەتگەیەنێتەوە ناو گیرفان و ژووری نووستن و خەونەکانیان، ناو ماناکانی ئازایەتی و دەستەڵات و پیاوبوونیان.

ئەی دیکتاتۆر، تۆ ئەو کاتانە براوەیت کە جارێکی تر خەڵکی ئەم وڵاتە بهێڵن وێنەیەک لەسەر سەریانەوە هەڵواسرێت لەبەرئەوەی لەوان پیرۆزترو گەورەترە. تۆ ئەو کاتە دێیتەوە، کە خەڵکی ئەم وڵاتە بهێڵن کەسێکی تر لەبری هەمووان بیربکاتەوە و بریار لەسەر شێوەی ژیان و داهاتوویان بدات.

مەرگی تۆ ناتوانێت زەمەن بگێرێتەوە، تۆ تازە کاری خۆت کرد، تازە من ناتوانم فرمێسکی ڕژاوی ئەو هەموو چاوە خەمبارو ترساو تورانە هەڵبگرمەوە کە ڕژان، ئەو هەموو هەناسە ساردانەی کە لە دوا ئاهەکانی گیانکێشاندا هەڵکێشران تازە من بۆم ناکرێنەوە بە هەناسەی گەرمی ژیان، تازە من ناتوانم گریانی دەم ئەو هەموو دەستلێکبەردان و ماڵئاواییانە بگەڕێنمەوە کە ڕۆیشتن و نەگەڕانەوە، من ناتوانم مردووەکان زیندوو بکەمەوە، ناتوانم جلە ڕزیوەکانیان بۆ ئوتووبکەمەوە و جاریکی تر بیانێرمەوە بۆ ناو ژیان. جاریکی تر قۆپچەی کەوتووی منداڵەکانم لەناو گۆڕەکانیاندا بۆ نادۆزرێتەوە تا یەخەی کراسەکانیان داخەم و بیان نێرمەوە بۆ کۆڵان، لەناو زووخاوی ڕەشی ئەم گۆڕانەدا مەمکە مژەی ئەو منداڵانەم چۆن بۆ دەدۆزرێتەوە کە بەکەس ژێرنابنەوە، هەرگیز تازە ناتوانم ماچەکانی ماڵئاوایی و دیارەوئاخریی بگۆڕمەوە بەماچی گەرمی دیدەنی.

تۆ واتلێکردم لە هەموو ماڵئاوایکردنێک بترسم، بتۆقم لە بینینی شاری نوێ، لەگەڵ هەموو سەفەرێکمدا بۆ شوێنێکی تر جانتاکەم پڕبێت لە خۆف. ئاخر تۆ ڕاتهێنام بەوەی کە هەرکاتێک ماڵم بەجێهێشت ئیتر من جارێکی تر ماڵ نابینمەوە، نیشتمان نایبینمەوەو لە مەنفاکاندا پیربم تا مردن.

ئەو هەموو سیمایەی کە وەک ئەستێرە کشان و سارد سارد کەوتن تازە بۆم نایەنەوە ناو ژیان. ئەو هەموو یادوەریە سەوزانە جارێکی تر گەرموگوڕ بەهەمان کۆڵان و ژێر هەمان گوێسوانەو پاڵ هەمان پیرەدارو ژێر سێبەری هەمان وشکەکەڵەکدا، بەیادی جاران لەناو ئەو لادێیانەدا پیاسەناکەنەوە کە سووتان، هیچ هێزێک ناتوانێت وێنەیەکی شکاوی ئەو ساتانە بنێتەوە بەیەکەوەو وەک خۆیان لێبکاتەوە. ناتوانێت گڵی کەوتووی دەم ئەو پەڕەسێلکانە هەڵگرێتەوە کە ئاسمانی گوندەکان و کۆڵانی شارەکانیان پڕدەکرد لە پیرۆزی ژیان، تازە ئەستێرەی ناو چاوی ئەو منداڵە لادێیانە کشان و جارێکی تر نەئاسمان و نە هیچ چاوێکی تر نایانبینێتەوە. ئەو کوردە سەمانەزانە قاچ و دەست پەڕیوانە تەنها بەمەرگی جەستەی تۆ جارێکی تر نابنەوە بە خاوەنی دەست و قاچیان، جارێکی تر هەمان نمرەی پێڵاوی قاچەکەی تریان و هەمان دەستکێشی دەستەکەی تریان ناکەنەوە قاچ و دەستیان. بۆ جارێکی تر تا ئەبەد ناتوانن هەردوو دەستیان لەپشتیانەوە دانێن و لەزەت لە پیاسەکردن وەرگرن.

دیکتاتۆرەکان گەورەترین دوژمنی ئەو ساتانەن کە یەکجار زەمەن لەناو خۆیاندا هەڵیاندەگرێت و ناگەڕێنەوە. تۆ لەگەڵ خۆتدا هەموو ئەو ساتانەت لە گەنجینەکانی ژیانی هەمووومان دزی و بردتن بۆ جەهەنەم.
تازە تۆ کاری خۆتکرد، هەموو جوانییەکانت تەفروتوناکرد، هەموو ئاوێنەکانت شکاند، بێشکەکانت سوتاند، شنەی فێنکی ناو سنگی چنارەکانت فڕاند، ئەو گوێسوانانەت لەگەڵ زەویدا تەختکرد کە پڕبوون لە جیکەی ئەو باڵدارانەی کە

نیشانەی ئازادی خەونەکانی خودابوون، تازە مەرگی جەستەی تۆ بەچی دەچێت، ئەم هەموو خوێنە ڕژان، ئەم هەموو سوورییە، ئەم هەموو ڕەشی و زووخاوە، ئەم هەموو مەرگە، ئەم هەموو گۆڕە زارداچەقیوانەی سەحراکان کە پڕن لە دواهەناسەی مەرگ، ئەم هەموو لێکداپڕان و پەرتەوازەییە، ئەم هەموو مەنفایە، ئەو هەموو تەنهاییەی کە لە ڕەشایدا غەرقبوون، کێ چاکیان دەکاتەوە، کێ؟!
ئەو شتەی دیکتاتۆر دەیشکێنێ بە هیچ هێزێک چاک ناکرێتەوە، تەنها ئەو هێزەی ئەو شتانە چاکدەکاتەوە، ئەوەیە کە پێش دروستبوونی دیکتاتۆر هێندە هوشیارە ناهێڵێت دیکتاتۆر دروستبێت و شتەکان بشکێنێت. دەنا هەموو لاواندنەوەو پەخشانەکانی دوای شکاندنی ئەو شتانەو هوتاف بۆ مەرگی دیکتاتۆر درۆیەکی هێندە زەرد و ناشیرینە کە ئینسان دواتر دەیەوێت بەدبەختی و تەنهایی خۆی پێبشارێتەوە. چەند ووشەیەکی درۆزنە (تۆڵەکردنەوە)، ئەم ووشەیە چەند ووشەیەکی پڕ لەوەهم و سادە و بچکۆلەیە لەبەردەم مەرگی دیکتاتۆرەکاندا.

ئەو کەسەشی پێیوایە تەنها بە مەرگی جەستەی دیکتاتۆر، دیکتاتۆر ووندەبێت، زۆر ساویلکەیە. ئەو کەسە وەک ئەو قومارچییە وایە بەدواهەمین دیناری گرفانی بیەوێت هەموو سەروەتی دۆڕاوی خۆی و دنیا بەجارێک بەرێتەوە بۆخۆی. مەرگی تۆ ئەی دیکتاتۆر بردنەوەی هەموو ئەو دۆڕاندنانە نییە کە دۆڕاندمان. ئەو هەموو جوانیانە، ئەو هەموو تەمەنە، ئەو هەموو بەرائەتە، ئەو هەموو منداڵییە، هیچ هێزێک ناتوانێت ئەو شتە لەدەستچوانە وەک خۆیان لێبکاتەوە، درۆدەکەن ئەو شاعیرانەی جگە لە هوتافکێشان چاوێکی تریان نییە بۆ بینینی ژیانی ئینسان، ئەوەی پێیوایە بە مەرگی تۆ هەموو ئەو شتانەمان دەستدەکەوێتەوە، لە تۆ درۆزنترو دڵرەقتر و بەدبەختره ئەی دیکتاتۆر،

هاتنی تۆ بۆ ناو ژیانی من، تەنها لەیەک ڕێگاوە نەبوو، بۆیە نابێت مەرگیشت تەنها لەیەک ڕێگاوە بێت، کە ئەویش کوشتنی تۆیە. تۆ تەنها بە مەرگی جەستەت لە ماڵی من ناچیتە دەرەوە، چونکە تۆ تەنها وێنەیەک نەبوویت بەسەر دیوارەکانەوە. کارەکتەرێکی هەمیشەیی تەلەفزیۆنەکان نەبوویت، تۆ تەنها لەناو سرودەکاندا بە ئەسپێکی سپی و شمشێرێکەوە بەسەر جەستەی برینداری مندا غارتنەدەکرد. تۆ هەمیشە پێش تەڕکردنی نانە تیرییەکان لەسەر سفرەی هەموو ماڵێک ئامادەبوویت، لە کوڵانەکاندا لە منالّی دراوسێت ئەدا، موختارەکانت ئەناردە سەر یەک بەیەکی ماڵەکانی گەڕەک، براکانت ئەدا بەشەڕ، دڵی خوشکەکانت لەیەکتری ئەتۆراند، لەگەڵ مامۆستاکاندا بەدار لە قوتابیەکانت ئەدا، لەبەردەمی خەستەخانەکاندا لەگەڵ پۆلیسەکاندا دەوەستایت و جنێوت بە نەخۆشەکان و میوانەکانیان ئەدا، لەگەڵ باخەوانی باخچەکاندا بەدوای ئەو کچ و کورانەدا دەگەڕایت کەماچی یەکتریان دەکرد، تۆ لە گوزەرەکاندا بەئارەزووی خۆت دوکاندارەکانت دەدایە بەرشەق، عەرەبانەی سەر شەقامەکانت دەشکاند، داوای هەویەت لە گەنجان دەکردو ئەتووت بۆ زوو گەورەنابن بچن بۆ بەرەکانی جەنگ، شێتەکانی شارت کۆ دەکردەوەو لەبەرەکانی جەنگدا لەناو کێڵگەی مینەکاندا ڕاوتدەنان، مەخزەنی ئەو کڵاشینکۆفانەت پڕدەکردەوە کە پێشمەرگە کوردەکان دەیان نا بەسنگی یەکترییەوە، تۆ سەرتاپای وڵاتێکت کرد بەسەرباز، تەمەنی چواردەساڵت دەکرد بە هەژدەو دەتخستە بەردەم پەتی قەنارە، خوێنی دڵی ئەو منداڵانەت دەگرت کە بەبەرچاوی خەڵکەوە لەسەر شەقامەکان گوللەباران دەکران و دەتکردە جەستەی برینداری ئەو سەربازە بەزۆر نێردراوانەی ناو جەنگەکانی خۆت، تۆ ماڵەو ماڵ دەگەڕایت پارەی ئەو فیشەکانەت لە دایک و باوکی ئەو کوژراوانە دەسەندەوە کە ڕۆژانی عارفە لاشەکانیانت وەک جەژنانە بۆ دەناردنەوە، تۆ لەگەڵ جەلادەکاندا قورئانت دەخوێند، وڵاتت پڕدەکرد لە وێنەی خۆت، وڵاتت پڕدەکرد لە ترس، لە درۆ، لە دەجەل، لە نیفاق. بەتەورێک هەموومانت دەکرد بە دوان، بە دوو کەس کەتامردن ئاشتنابنەوە لەگەڵ یەک. تا ئەبەد ئاشتنابنەوە لەگەڵ یەک.

بەمەرگی تۆ هیچ کام لەم شتانەی کە من دۆڕاندمن ناگەڕێنەوە، درۆزنن ئەو شیعارانەی کە منی شەهید بە نەمر دەزانن و کەچی هێشتا تۆ لەناویاندا زیندوویت، درۆزنن ئەو حیزبە کوردیانەی کە وێنەکانی منی شەهید هەڵدەواسن و کەچی تۆ لەناو سەری سەرکردەکانیاندا قاقا پێدەکەنیت.
چەند ساویلکەن ئەو سەرکردە کوردانەی لە خۆشی گەیشتن بەدەستەڵات لەناو کێڵگەیەکی میندا کە ناوی "عێراق"ە باسی گەشبینی دەکەن. چەند تەنهاو نا ئومێدو بێدەسەڵاتن ئەو سەرکردە کوردانەی کە لەناو ئەو "درۆ سیاسییە گەورەی کە ناوی عێراقە" درێژە بە نائومێدییەکانی خۆیان دەدەن.
کێ تۆ دەکوژێت ئەی دیکتاتۆر، ئەوە کێیە جارێکی تر ناهێڵێت تۆ سەرکەیتەوە بە ماڵماندا؟
بۆ ئەوەی تۆ بمریت دەبێت هەموومان بێینە ناو دادگاکەتەوە، هەمووومان لە بەرچاوی خۆتدا تۆ بکوژین بی ئەوەی تۆ وەک جەستە بمریت، لەناو سەرماندا تۆ دەرکەین، هەمووومان تۆ دەرکەین لە ژیان، تا ئەبەد تۆ دەرکەین.

ئەو کۆمەڵگەیەی دوای لابردنی دیکتاتۆرێک ناهێڵێت دیکتاتۆرێکی تر دروستبێتەوە، دەشێ فێربێتەوە تامی ژیان بکات، بەڵام ئەو کۆمەڵگەی دوای دیکتاتۆرێک دیکتاتۆرێکی تر دێنێتەوە جێگای هەرگیز فێری ئەوە نابێت چۆن بژی، تەنهاو بێ شوناس دەمێنێتەوە، تەنانەت خواش تا ئەبەد لەسەر ئەم ئەستێرەیە بەجێیدێڵێت.